

Nr 549.

Av herr **Åqvist**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 215, angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden.*

Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition *dels* bland utgifter för kapitalökning, bil. 2, under rubriken »Statens utlåningsfonder», punkt 4, föreslagit riksdagen att, i avbidan på blivande proposition i ämnet, såsom kapital för lånefonden för bostadsfonder i städer och stadsliknande samhällen för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 5 miljoner kronor, vilket anslag förutsattes skola täckas av lånemedel, *dels ock* under femte huvudtiteln, punkt 22, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till främjande av bostadsbyggande för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 5 miljoner kronor, har Kungl. Maj:t den 15 mars 1935 i proposition nr 215 äskat anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden. I propositionen anfördes bland annat, att främjandet av statlig låneverksamhet av bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen skulle ske genom lån såväl till uppförande av bostäder som ock till ombyggnad av äldre bostäder. Propositionen stöder sig huvudsakligen på ett av statens byggnadslånebyrå framlagt förslag i ämnet, vilket innebär ett fullföljande enligt utvidgat program av tidigare låneverksamhet för sådant ändamål. 1933 års riksdag hade nämligen anslagit motsvarande belopp i enahanda syfte såsom ett led i statens åtgärder till motverkande av arbetslösheten. I sitt förslag har byggnadslånebyrån erinrat om att det redan 1933 yppat sig viss tvekan om behovet och lämpligheten av statliga åtgärder till stimulerande av bostadsproduktion i städer och stadsliknande samhällen. Det betonades, att viss fara för överproduktion föreläge inom en del orter. Byrån anförde vidare, att det ej kunde fördöljas, att sedan de tvenne år, som gått sedan bostadsproduktionssakkunniga avgåvo sitt förslag, betänkligheter av denna art vunnit i styrka. Sedan dess hade å ena sidan — med eller utan statlig mellankomst — en ingalunda obetydlig bostadsproduktion ägt rum på många håll och å andra sidan hade den tidigare i vårt land starkt accentuerade tillväxten av stadsbefolkningen — företrädesvis beroende på inflyttning från landsbygden — under de sista åren i stort sett reducerats. Förhållandena härutinnan växlade ju i olika orter, men totalbilden vore dock oförtydbar. Frågan huruvida ett stimulerande av arbetsmarknadsskäl till ytterligare bostadsproduktion utifrån genom sociala och ekonomiska förutsättningar vore ekonomiskt försvarlig kunde enligt byråns mening i närvarande stund knappast nöjaktigt besvaras.

Över byggnadsbyråns förslag avgåvos utlåtanden av socialstyrelsen, statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret. Det knapphändiga sätt, varpå

byggnadsbyrån framlagt och motiverat sina förslag till stödåtgärder, vållade enligt socialstyrelsens mening vissa svårigheter att närmare intränga i och bedöma arten av de föreslagna åtgärderna. Socialstyrelsen framförde i flera olika avseenden betänkligheter, ej minst i vad avser anslag till ombyggnad av äldre hus. Ett beviljande av statlig tertiärkredit upp till 90 procent för sådant ändamål vore väsentligt mera riskfyllt än liknande kredit för nybyggnader även ur den privatekonomiska synpunkt, som byggnadslånebyrån i sin framställning anlagt. Såge man saken ur vidare samhällelig synpunkt ökades enligt socialstyrelsen än mera betänkligheterna, särskilt med hänsyn till att kvarterssaneringsfrågan för närvarande vore föremål för särskild utredning. Ännu starkare gensagor mötte från statskontoret. Med hänsyn till det under senare tid inträdda förbättrade läget på penningmarknaden med god tillgång till kredit på billiga villkor och till den ökade bostadsproduktionen, kunde enligt statskontorets förmenande i huvudsak samma arbetsmarknadspolitiska skäl, som år 1933 motiverade lånerörelsens igångsättande, ej längre anses vara för handen. Beträffande anslag till ombyggnad anfördes, att det ej syntes motiverat, att statsverket — i första hand till nytta för ägarna av vissa, merendels större fastigheter — skulle ikläda sig de ekonomiska risker, som vore förbundna med en kreditgivning å intill 90 procent av den ombyggda fastighetens taxeringsvärde. Enligt statskontorets mening kunde byggnadslånebyrån icke anses hava förebragt övertygande skäl för att fortsätta stödåtgärder på förvarande område vore av nöden. Vid sådant förhållande funne sig statskontoret icke hava tillräcklig anledning att tillstyrka det av byrån framlagda förslaget till anvisande av medel för beredande av lån till främjande av om- eller nybyggnad av bostadshus i städer eller stadsliknande samhällen. Jämväl riksgäldsfullmäktige anförde starka betänkligheter. Fullmäktige framhöllo, att det här vore fråga om en tertiärkredit, eventuellt upp till en belåningsgräns av 90 procent av fastighetsvärdet, varigenom risken för av staten tillskjutna medel bleve så stor, att det under normala förhållanden ej borde ifrågakomma, att upplånade medel komme till användning vid finansiering av en dylik stödaktion med karaktär av subvention.

De av de hörda myndigheterna framhållna betänkligheterna synas mig ägnade att ingiva synnerlig tvekan om lämpligheten för närvarande av en stödaktion av här ifrågavarande slag. Granskar man propositionens uppgifter finner man, att bostadsbeståndet i en stor del av stadssamhällena och därmed jämställda i påfallande utsträckning tillkommit under senaste tioårsperioden. Såsom påtagligt bevis härför må endast erinras om att i en stad 48 procent av bostadsbeståndet är mindre än 10 år gammalt. Det lär väl vara känt, huru som bostadsproduktionen i städer lätt funnit kapital som sökt placeringsmöjligheter. Man har kunnat konstatera, att institutioner såsom stadshypotekskassan, bostadskreditkassan, in-teckningsbolagen, affärs- och sparbankerna, försäkringsanstalterna m. fl. ej tvekat att visa tillmötesgående, då det gäller att ställa medel till förfogande för ändamålet. Det torde vara en ganska allmänt omfattad mening, att i propositionen anslaget till bostadsproduktion inom stads- och stadsliknande samhällen ej blivit rätt avvägt med hänsyn till det

faktiskt föreliggande behovet. De medel, som begäras för ändamålet, torde också utan svårighet finna vida bättre användning. En sådan användning har i själva propositionen angivits. Jag syftar här på landsbygdens bostadsproduktion. Av uppgifter i propositionen framgår, hurusom landsbygdens behov av bostäder är ojämförligt större än det behov, som angivits för städer och stadslänkande samhällen. Har det kunnat uppvisas, att städernas bostadsbestånd är jämförelsevis ungt, måste man med beklagande erkänna, att på landsbygden det alldeles övervägande antalet bostäder är av högre ålder. Vilka olägenheter, som detta representerar, behöver jag här ej närmare belysa. Att detta tillstånd föreligger, torde kunna, åtminstone till en del, återföras på att erforderligt kapital ej torde varit i samma omfattning och under lika gynnsamma villkor tillgängligt som då det gällt städerna.

I propositionen hava de mest trängande behoven ifråga om landsbygdens bostadsproduktion angivits till 30 miljoner kronor. Det synes mig därför på de grunder, som i propositionen anförs för det för ändamålet äskade anslaget å 5 miljoner kronor, och den utredning som däri förebragts, befogat och riktigt att höja det anslag, som avser bostadsproduktion på landsbygden.

Vid bestämmandet av beloppet föreslås, att det belopp, som ursprungligen avsetts för bostadsproduktion i städerna, i stället anslås till ökning av landsbygdeanslaget från 5 till 10 miljoner kronor.

Under hänvisning till de starka betänkligheter, som jag här ovan refererat och som framförts av de över förslaget hörda myndigheterna, samt under åberopande av de av mig härovan åberopade skälen för att under nu rådande högkonjunktur på byggnadsmarknaden, vilken efter allt att döma kan påräknas vara åtminstone även under innevarande år, och därmed sammanhängande lätthet att på privat väg finansiera en sund byggnadsverksamhet, icke engagera staten i företag, där dess medverkan ingalunda synes vara av behovet påkallad utan fastmera förenad med viss risk för framtiden samt under hänvisning till propositionens innehåll och vad jag här ovan anfört, i vad avser bostadsproduktion på landsbygden, får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte för sin del avslå Kungl. Maj:ts i proposition nr 215 framlagda förslag till understödjande av bostadsproduktion i vad avser städer och stadslänkande samhällen samt i stället höja anslaget till bostadsproduktion på landsbygden från 5 till 10 miljoner kronor.

Stockholm den 28 mars 1935.

Ernst Åqvist.